

Michel Foucault: Phénoménologie et psychologie 1953–1954

K vydání, za něž odpovídá François Ewald, text připravil Philippe Sabot. Paris, EHESS – Gallimard – Seuil 2021. 423 s.

„Svět se určuje již od nejelementárnějších forem aktivity vědomí. Nepředstavuje to pro sám rozum v jeho nejpůvodnějších okamžicích, že je jeho činnost již syntézou světa? Nedochozí snad v samotném předivu vědomí k jakési tiché operaci, jež počíná již od okamžiku, kdy se vědomí ohlašují jeho první zárodky, a končí, když je svět dokonán? Řečeno jinak, (...) není snad Husserl již od svých prvních děl doslova odsouzen k tomu, aby se vracel k takové koncepci transcendentální syntézy, jakou pojal Natorp? ‚Vědomí počítka,‘ psal Natorp, ‚již implikuje vědomí světa.‘“

Tento věrně ilustrující odstavec se nachází na straně 59 výše uvedeného vydání knihy *Fenomenologie a psychologie*, což odpovídá straně 39 originálu práce, jež podle vydavatele pravděpodobně představovala přípravný text pro velkou doktorskou disertaci, již ovšem nakonec Foucault nepodal a neobhajoval a ani jako samostatné dílo nikdy nevydal. Připomíná to poněkud situaci Jeana-Paula Sartra, jenž sám v jednu chvíli rovněž uvažoval o předložení a obhajobě velké doktorské disertace – jeho kniha *Bytí a nicota* se k této akademické aktivitě přímo nabízel –, ale jak známo, nakonec se rozhodl jinak. Rovněž náš filosof se rozhodl jinak, čímž ovšem podobnost dané situace s onou Sartrovou končí, neboť Foucault sám svou práci na poli fenomenologie nakonec zcela odložil a již se k ní nevrátil; ukončil své tzv. „fenomenologické“ období a zaměřil svou pozornost jiným směrem.

V této souvislosti je důležité si uvědomit, kdy a v jakém konkrétním kontextu se fenomenologickému tématu Foucault věnoval. Bylo to krátce po ukončení jeho studia na prestižní *École Normale Supérieure*, známé nejčastěji pod zkratkou *ENS*, jež sídlí v ulici Ulm v Paříži. Jde o proslavenou vysokoškolskou instituci, z řady jejíchž absolventů se staly významné osobnosti francouzského intelektuálního života. Foucaultův text věnovaný fenomenologii a psychologii vznikl v letech 1953–1954 a – jak uvádí v předmluvě jeho vydavatel – byl původně zamýšlen jako příprava na vysokoškolské přednášky, jimiž byl Foucault jako čerstvý absolvent *ENS* pověřen.

Samotný Foucaultův text *Fenomenologie a psychologie* je velmi pečlivě koncepčně připraven, prošel také důkladnou redakcí. V recenzované publikaci vydavatel rozčlenil původní přípravný text do úvodu a čtyř kapitol. Navíc ho doplnil jak nezbytnými redakčními poznámkami, jež čtenář nalezne pod čarou na jednotlivých stranách, tak obsáhlými komentujícími poznámkami, jež jsou zařazeny vždy na konci

1 Natorp, P., *Die logische Grundlagen des exakten Wissenschaften*. Leipzig – Berlin, Teubner 1910. Doplněno vydavatelem.

každé kapitoly. Publikace obsahuje také dodatky, jež zahrnují Foucaultovy poznámky a plány k jednotlivým přednáškám věnovaným fenomenologii.

Knižní vydání textů, které vznikly ve Foucaultově raném „fenomenologickém“ období, jež ovšem bylo rovněž obdobím, kdy se velmi soustředěně zabýval psychologií – a to včetně psychologie klinické –, se tak řadí k dalším významným počínům, jež dokumentují myslitelský vývoj tohoto předního francouzského myslitele. Širší intelektuální veřejnost má díky němu možnost seznámit se s méně známými pracemi Michela Foucaulta, které pocházejí z přelomu padesátých a šedesátých let minulého století, tedy z doby, jež předcházela jeho jmenování profesorem na Collège de France. Postupně se tak naplňuje záměr ohlášený přáteli a obdivovateli Michela Foucaulta již krátce po jeho smrti. Jde o projekt úplného akademického vydání díla tohoto pozoruhodného a vpravdě nepřehlédnutelného filosofa, jenž ovlivnil francouzskou a světovou intelektuální scénu dvacátého století jako málokterý jiný myslitel své doby.

Petr Horák

Fakulta filozofická Univerzity Pardubice
phorak88@gmail.com